

Mattilsynet
Hovedkontoret
Postboks 383
2381 BRUMUNDDAL

Ref:

Vår ref.
12/51752

Dato
20. august 2012

Svar fra Veterinærinstituttet vedrørende utendørs kalveoppstalling

Oppstalling av kalv utendørs har blitt vanlig i mange land, også i land med kalde vintre. Hensikten er først og fremst å bedre smittesituasjonen ved at kalvene sikres frisk luft. I mange fjøs er det dårlig luftkvalitet og et høyt smittepress av mikroorganismer. Internasjonalt er luftveisproblemer hos kalv et meget stort helseproblem med betydelig dødelighet. Også fekal-oral smitte reduseres i et slikt system, fordi kalvene har kontakt med færre dyr.

Kalvehytter (igloer), som vist på bildene, anses å gi et godt mikroklima. Så lenge hyttene er utstyrt med et varmeisolerende underlag, gjerne et tykt lag med tørr halm, kan friske kalver på god fôring takle lave utetemperaturer (Ekesbo 2011).

Til de enkelte spørsmål knyttet til forskriften:

§ 21 fôr og vann

Forskriften krever i dag bare fri tilgang på vann om kalven er syk eller det er varmt. Veterinærinstituttets syn er at kalver bør ha fri tilgang på drikkevann, også om kalven er frisk og det ikke er varmt i været. Sommerstid kan vanntilgang løses ved å montere vannbøtte på stengselet ved hytta, der vannet skiftes daglig og bøtta reingjøres jevnlig. Vinterstid vil man måtte flytte kalvene inn eller på annen måte sørge for at de har tilgang på drikkevann (installere frostfri vanntildeling)

§§ 23 og 24

Areal: Veterinærinstituttet har ikke fått oppgitt innvendige mål i de angjeldende kalvehyttene. Det framgår av bildene at disse er beregnet til én kalv, men det finnes også kalvehytter beregnet for to kalver og for en større gruppe av kalver. Veterinærinstituttet tror ikke at takhøyden i hytta vil være begrensende for kalvens mulighet for bevegelse sammenliknet med en tradisjonell enkeltboks, men man bør være oppmerksom på at noen kalvehytter har litt skrå vegger som begrenser tilgjengelig areal når kalven står. Mange kalvehytter har en liten uteplass inngjerdet foran hytta, noe som gir kalven økt mulighet for å bevege seg. Uteplass gir dessuten kalven anledning til å velge mellom ulike temperatursoner. I angjeldende sak ser det ut til at stengselet går i flukt med selve åpningen, slik at kalven ikke har tilgang til ekstra areal ute.

Arealkravet anses for å være tilfredsstillt for kalv opp til 8 uker dersom hyttas tilgjengelige inneareal tilsvarer kravet gitt for enkeltbinge.

Sosial kontakt: Oppstalling i enkelthytte, uten uteplass som grenser til nabokalv, fratår kalven enhver mulighet for å snuse på andre kalver, noe som er i strid med forskriftens krav om sosial kontakt. Hyttene er på denne gården plassert på rekke slik at kalvene heller ikke kan se hverandre. Sosial isolasjon er negativt for alle sosiale dyr. Full sosial isolasjon av kalver i mange uker må antas å kunne få varige negative effekter på deres sosiale utvikling. En rekke publikasjoner omhandler dette.

Liggekomfort: Dette kan sikres like godt i en kalvehytte som i en annen bing. Det er imidlertid ekstra viktig med tørt og varmeisolerende underlag når utetemperaturen er lav. Et tykt lag halm, som strøs jevnlig, vil normalt tilfredsstillte dette.

Temperatur: Kalver er vare for trekk, men kalvehyttene gir normalt en lun oppholdsplass. For svært unge kalver, svekkede kalver og syke dyr bør det ved streng kulde brukes varmelamper og/eller benyttes alternativ oppstalling inne. Se for øvrig kommentaren over om viktigheten av et varmeisolerende liggeunderlag.

Nedre kritiske temperatur angir den nedre grense for når et dyr må begynne å øke forbrenningen for å opprettholde kroppstemperaturen. Nedre kritiske temperatur avhenger av alder, hold, hårlag og fôring, og også tilvenning, og må kun ses på som veiledende. Det er likevel klart at nedre kritiske temperatur vil overskrides for kalv holdt utendørs i løpet av en normal, norsk vinter.

Kalvehytter utendørs blir imidlertid benyttet i land med kalde vintre, og fordelene for kalvens helse med frisk luft antas å oppveie for ulemper forårsaket av lave temperaturer. Frostskafer er angitt å kunne opptre på ørene, spesielt dersom flere kalver går sammen og sutter på hverandres ører (Ekesbo 2011, s. 77), slik de ofte gjør dersom sugebehovet ikke tilfredsstilles under fôringen.

Ved oppstalling av kalver ute i den kalde årstid bør det iverksettes tiltak som øker kalvens mulighet til å takle lave temperaturer. Dette skjer ved å redusere kalvens varmetap til omgivelsene eller ved å øke dens varmeproduksjon. Nyfødte kalver vil her være en ekstra utfordring. Blant annet er kroppsoverflaten stor i forhold til kroppsvekten og hårlaget ofte kort. Dersom det gis en fast melkerasjon, vil kalver som ennå ikke er fullverdige drøvtyggere ha liten mulighet for å øke forbrenningen ved å spise mer, siden de ikke kan nyttiggjøre seg grovfôr. Kalver som holdes kaldt bør få betydelig mer melk enn normen angir, fordelt på 3 eller helst flere måltider, og melken bør være kroppsvarm (35-37 grader). Underlaget må vedlikeholdes slik at det alltid er tørt og isolerende. Kalver ligger mye, og det er svært viktig at kroppsvarme ikke ledes bort via underlaget. Hytter for flere kalver vil gi ekstra varme, idet kalver ofte hviler inntil hverandre. Hyttene bør dessuten orienteres slik at åpningen er i le for dominerende vindretninger, da høy lufthastighet og eventuell nedbør som blåser inn vil øke kalvens varmetap. Solstråling kan tilføre varme, men man må passe på at det ikke blir for varmt om sommeren. For å utnytte solvarmen om vinteren og unngå overoppheting om sommeren, vil det være fornuftig å plassere hyttene i henhold til dette, avhengig av årstid.

Hypigere tilsyn bør være en forutsetning ikke bare ved sykdom, men også i kaldt vær. Kalvene bør ved behov kunne flyttes innendørs eller en varmekilde monteres.

Konklusjon

Kalvehytter utendørs kan være en aktuell løsning i besetninger med dårlig kalvehelse (først og fremst luftveisproblemer), men det betinger at kalvenes sosiale behov dekkes. Det er viktig med nøye oppfølging av liggeunderlag og ernæring, og det bør finnes en plan for tiltak vinterstid.

Litteratur

Ekesbo, I. Farm animal behaviour - characteristics for assessment of health and welfare. Kapittel 4.9 Temperature regulation and climate requirements. Cab International. 2011.

Broom, D and Leaver, JD. 1978. Effects of group-rearing or partial isolation on later social behaviour of calves.

EFSA, 2006. Scientific report on the risks of poor welfare in intensive calf farming systems. The EFSA journal, 366, 1-36. Punkt 7.2.9 Social contact.

Vennlig hilsen

Jorun Jarp
avdelingsdirektør, Avdeling for helseovervåkning

Cecilie Mejdell
forsker